

El sistema electoral a Austràlia: convivència en la complexitat democràtica

Jordi Fernández Cuesta

Universitat Autònoma de Barcelona

Institut de Ciències Polítiques i Socials
Adscrit a la Universitat Autònoma de Barcelona

WP núm. 250
Institut de Ciències Polítiques i Socials

Barcelona, 2006

L'Institut de Ciències Polítiques i Socials (ICPS) és un consorci creat l'any 1988 per la Diputació de Barcelona i la Universitat Autònoma de Barcelona, institució aquesta última a la qual hi és adscrit a efectes acadèmics.

"Working Papers" és una de les col·leccions que edita l'ICPS, previ informe del corresponent Comitè de Lectura, especialitzada en la publicació –en la llengua original de l'autor– de treballs en elaboració d'investigacions socials, amb l'objectiu de facilitar-ne la discussió científica.

La seva inclusió en aquesta col·lecció no limita llur posterior publicació per l'autor, el qual manté en tot moment la integritat dels seus drets.

Aquest treball no pot ésser reproduït sense el permís de l'autor.

Edició: Institut de Ciències Polítiques i Socials (ICPS)
Mallorca, 244, pral. 08008 Barcelona (Espanya)
<http://www.icps.cat>
© Jordi Fernández Cuesta
Disseny: Toni Viaplana
Impressió: a.bís
Travessera de les Corts, 251, entr. 4a. 08014 Barcelona
ISSN: 1133-8962
DL: B-39.406-06

Introducció

Una mirada ràpida de la bibliografia disponible sobre els sistemes electorals revela l'existència de certa confusió terminològica quan es discuteix sobre temes com: mètodes de votació, sistema electoral, regulació electoral o metodologia electoral. No obstant això, el sistema electoral es defineix com el grup de processos que implica una elecció; per tant, l'administració, la regulació electoral i també els mètodes de votació i de repartiment estan inclosos com a processos dintre del sistema electoral global¹.

Dintre d'aquest conjunt de temes, l'anàlisi d'aquests processos concrets sovint determina moltes característiques del panorama polític de qualsevol país democràtic. Per això, l'objectiu d'aquestes pàgines és descriure el sistema electoral d'Austràlia, per tal de fer-nos entenedors de la seva realitat política actual. Què ens aporta doncs aquesta observació? Aprendre de l'experiència centenària d'Austràlia en eleccions democràtiques possibilita plantejar-nos la flexibilitat i la convivència simultània de diversos sistemes electorals. El seu exemple implica un gran dinamisme tant en la participació de tota la ciutadania com de la classe política: envers l'ideal comú anar assolint una democràcia més justa.

Actualment Austràlia compta amb un dels sistemes més complexos dels països democràtics, tant de votació com d'atribució d'escons. En un període de tres anys, al ciutadà votant australià se li demana que es familiaritzi amb un mínim de quatre o cinc sistemes diferents. Pel que fa als sistemes de repartiment d'escons, la cambra baixa del Parlament gaudeix d'un sistema d'atribució propi diferent del sistema al Senat federal; per a les dues cambres del Parlament del seu Estat poden coincidir però també es diferencien entre cada estat amb diverses fórmules proporcionals per a cadascuna; per al govern municipal amb un altre sistema... Tot plegat fa que votants i partits polítics estiguin forçats a acomodar-se en la multiplicitat de normes i procediments. Una sofisticació que també comporta al ciutadà afrontar pel seu cantó conceptes electorals com el vot

obligatori, el vot exhaust, el vot preferencial alternatiu, el vot proporcional, la circumscripció electoral uninominal o la plurinominal segons l'àmbit d'elecció regional. Politòlegs i altres estudiosos aprofiten la complexitat d'un sistema electoral tan divers per analitzar i descobrir l'aparició de noves particularitats arran del procés electoral australià que comentarem a continuació.

Antecedents institucionals

Alguns historiadors relacionen el desenvolupament que Austràlia ha sofert en la seva societat durant la seva constitució com a país ara fa poc més de cent anys a l'evolució del seu sistema electoral. Per això, quan politòlegs com Jaensch, Bennett o Young analitzen aquesta situació de complexitat política sempre es remunten a la seva mateixa fundació com a país per prendre'n una perspectiva històrica.

Després del primer assentament europeu el 1788, Austràlia estava organitzada en base a sis colònies britàniques independents entre elles: New South Wales, Victoria, Queensland, Tasmania, South Australia i Western Australia. A mitjans del segle XIX, aquestes colònies dirimien les seves problemàtiques directament amb el govern britànic del qual depenien a través d'un govern autònom. Cadascuna de les sis colònies disposava de les seves lleis i les seves polítiques frontereres pròpies. Aquesta separació política i administrativa –a pesar de les seves similituds geogràfiques i d'origen– impedia un desenvolupament econòmic general en el continent australià com el que s'estava experimentant a la Gran Bretanya durant aquella època.

Al llarg de la dècada del 1890, les diferents colònies australianes es van associar gradualment a través de l'adopció d'una constitució que combinava la monarquia parlamentària britànica amb un sistema de federalisme inspirat en els Estats Units. La constitució australiana (*Commonwealth of Australia Constitution Act*) va ser aprovada separadament per cadascun dels sis estats/colònies el 1900 i va fer-se efectiva el primer de gener del 1901, el moment en el qual es determina oficialment el naixement d'Austràlia com a país federal. Des d'aleshores, el

sistema de govern australià va instal·lar-se en el parlament federal com a referent màxim de la política nacional.

En la determinació del sistema de govern, la constitució australiana perseguia dos objectius: en primer lloc, es reproduïa tan fidelment com fos possible el sistema de govern parlamentari de Westminster i, en segon lloc, el sistema federal regulat per la constitució reconeixia clarament la divisió de poders competencials entre el govern nacional i els estats.

El sistema Westminster és una herència de la política de l'època victoriana que va exportar-se a moltes de les antigues colònies britàniques, però també és present en molts altres països. El poder legislatiu es concentra al voltant d'un parlament bicameral² escollit a través d'eleccions populars. La cambra baixa o de representants (*House of Representatives*) és concebuda com la cambra de la representació popular amb els poders legislatius. La cambra alta o senat (*Senate*) és establerta com a cambra de revisió per al control de la legislació provinent de la cambra baixa. Aquest sistema bicameral, que ja estava en funcionament en totes les colònies, va ser l'adoptat per unir la representació política en un àmbit federal d'estats tan autònoms.

El funcionament d'aquest sistema parlamentari atorga a la cambra baixa no només el poder de creació de la legislació federal, sinó també la responsabilitat de formar l'equip de govern executiu nacional (*the Cabinet*). El govern executiu és el responsable directe de l'activitat al Parlament i –a diferència del sistema nord-americà– ha de ser format a partir de membres del Parlament. Quant a les seves dimensions, s'estipula que el nombre d'escons en aquesta cambra sigui al voltant del doble que els del Senat i per tant actualment és de 150³. El Senat, la cambra alta, incideix decididament en el procés legislatiu perquè participa activament en la ratificació o el retorn de les lleis de la cambra baixa. Fins i tot en el cas de disputa en les dues cambres o bé amb el refús repetit d'una mateixa llei, la constitució australiana dicta la doble dissolució de les cambres i la convocatòria d'eleccions. Afegint-se a aquest decisiu poder de veto, la segona característica pròpia del Senat australià és la funció de la representació equitativa dels diferents estats i territoris d'Austràlia. Seguint

una estructura copiada del Congrés dels Estats Units, els sis estats hi estan presents en un nombre igual d'escons per a cadascun, independentment de la seva població (prorratig territorial). Originalment eren sis senadors per cada estat, però actualment aquest nombre ha augmentat a 12 senadors per estat, més dos senadors per als dos territoris, que sumen un total de 76 escons.

Les lleis electorals

Austràlia ha mostrat tenir una clara vocació de modificar i millorar les lleis electorals en comparació amb els sistemes electorals d'altres països⁴ al llarg de la seva història. L'estudi electoral en perspectiva pren, doncs, una importància cabdal perquè serveix per avaluar l'adaptació de les evolucions legislatives democràtiques paral·lelament als seus canvis socials i demogràfics del segle XX. A més, el fet de tanta flexibilitat en la legislació electoral ha promogut que en els 150 anys d'eleccions en terres australianes, els diferents parlaments hagin discutit i adoptat multitud de variacions, tant en el procés electoral com en les metodologies de votació o en la seva representació en escons.

Aquestes modificacions electorals sovint s'han justificat amb el pretext de la cerca d'un sistema electoral de representació més just i equitatiu, però no hi ha una posició unànime sobre quina és la millor representació política. Per tant, quan els partits polítics han aplicat les seves polítiques en relació al sistema electoral respecte als principis de representació, aquests eren ben conscients dels efectes que aquests canvis suposarien en les seves possibilitats de guanyar. Així, la modificació de les lleis electorals al llarg dels anys ha influït clarament en l'establiment d'un determinat sistema de partits australià on s'aprofitava l'assoliment del poder al Parlament per interferir en el procés electoral⁵.

La constitució australiana (*Commonwealth of Australia Constitution Act 1900*) no és el text base per al procediment electoral perquè només fa referència als terminis de convocatòries d'eleccions i a la distribució de les circumscripcions electorals. El parlament federal va promulgar la primera llei electoral (*Commonwealth Electoral Act*) el 1902 on es disposava el vot

secret, el sufragi masculí com el femení (però no per als aborígens) i el sistema majoritari (*plurality system*) per a l'elecció dels candidats al Senat i la cambra baixa de cada circumscripció⁶.

En aquella època el dret de votar per ambdós sexes ja posicionava Austràlia com un dels països més progressistes del moment (només per darrera de Wyoming [EUA] i Nova Zelanda). South Australia ja havia esdevingut l'estat pioner el 1894 en el sufragi femení. Irònicament, aquest va ser també l'últim estat a reconèixer el mateix dret als aborígens amb el sufragi adult universal el 1975.

La incorporació de novetats a les lleis electorals federals solia ser precedida per l'experimentació a una escala menor. L'aplicació exitosa de certes reformes en alguns dels estats pioners era copiada pel Parlament federal amb la finalitat que fos adoptada a nivell nacional a la resta d'estats. En resum, la cronologia de canvis en les regles del joc democràtic s'ha basat en una dinàmica on el Parlament federal copiava per a sí mateix les lleis més avançades d'alguns estats, cosa que servia perquè aquestes fossin posteriorment estandarditzades en la resta.

Encara que la llei electoral inicial del 1902 va ser reformada el 1918 a causa de les conseqüències de la primera guerra mundial, l'estructura de la llei electoral australiana es va mantenir substancialment intacta durant sis dècades. Ara bé, cal esmentar que s'hi va afegir quatre esmenes noves destacables per al sistema polític. En primer lloc, el 1924 Austràlia va aplicar el vot obligatori per a tots els ciutadans –oficialment, per honorar la lluita per la democràcia en la Gran Guerra. El 1948, el Senat va canviar el sistema de transferència de vots a escons, adoptant el sistema de representació proporcional. No va ser fins el 1962 que els aborígens van aconseguir la possibilitat de votar sense excepcions en les eleccions federals. L'últim petit canvi en el sistema electoral l'any 1973 va ser la reducció de l'edat per votar passant dels 21 als 18 anys.

Amb l'arribada al govern del *Labor Party* el 1984, la llei electoral del 1918 va patir una reforma a fons. Young⁷ estima que aquests canvis radicals en el sistema electoral van ser causats per la creença que els seus adversaris polítics, els *Liberals*, disposaven de millors contactes amb

la indústria i, per tant, partien amb avantatge en les conteses electorals. En aquest sentit, la reforma de la llei va introduir dos conceptes remarcables: la creació d'una comissió electoral independent del govern (*Australian Electoral Commission*) i també la reforma del finançament públic dels partits. Mentre que la comissió electoral va ser acceptada com un gran encert en les seves funcions de controlar objectivament tot el procés electoral, la implementació de les subvencions públiques als partits va provocar noves fonts de controvèrsia. El finançament dels partits es va convertir en un dels debats més espinosos del sistema electoral australià. Segons Young, la confusió que hi imperava va comportar que el mateix partit laborista proposés una llei per restringir les despeses publicitàries electorals el 1991 –que va ser denegada per la Cort suprema– i tot just quatre anys després el mateix partit es contradigués ampliant gairebé il·limitadament l'apartat del finançament.

L'administració dels processos electorals

L'autonomia que gaudeixen els diferents estats d' Austràlia ha donat lloc a que el seu sistema federal comparteixi procediments en un doble nivell: l'estatal i el federal. El sistema electoral és un exemple clar que, encara que els estats i el govern federal mostren una línia d'acció convergent, l'administració pública australiana encara ha de justificar al ciutadà les seves múltiples metodologies.

Entre el 1902 i el 1973 l'oficina electoral que administrava la complexitat dels diferents processos electorals estava establerta en les àrees dels departaments federals d'afers interns. Aquesta oficina va ser substituïda per la comissió electoral australiana (*Australian Electoral Commission*) amb motiu de la reforma de la llei electoral del 1984. Una notable innovació que s'introduïa era convertir aquesta comissió en un ens independent per a l'administració dels processos electorals, cosa que representava un esforç per garantir la transparència a una comissió que havia de ser apreciada com a apolítica en l'execució dels seus deures⁸. La comissió electoral s'organitza geogràficament amb l'oficina central a la capital, Canberra, i amb subdivisions a cada estat i cadascuna de les

circumscripcions electorals. Les oficines de la comissió estan liderades principalment per jutges i estadistes que dirigeixen la negociació de les redistribucions dels districtes electorals i dirimeixen sobre les disputes que poden aparèixer amb la contesa electoral.

El calendari electoral: els períodes legislatius

Els períodes legislatius de la cambra baixa del Parlament federal estan establerts en un màxim de tres anys des de la primera reunió després de les eleccions (art. 28 de la constitució australiana). No obstant això, el primer ministre pot demanar la seva dissolució del Parlament en qualsevol moment dintre d'aquest marge. Molts parlaments d'altres països disposen de legislatures de govern més llargues que l'australiana: Canadà, Irlanda, França i el Regne Unit tenen períodes legislatius de cinc anys; Marroc, Nicaragua i Sri Lanka de sis anys; mentre que la resta sol estar en quatre. Nova Zelanda, Suècia i Mèxic són dels pocs països que comparteixen legislatures de tres anys⁹. Fins i tot aquesta diferenciació internacional es repeteix internament en la doble administració territorial d' Austràlia: tots els estats –excepte Queensland i els dos territoris– tenen legislatures de quatre anys per als seus parlaments regionals. A més, el Senat gaudeix de períodes de sis anys, però renovant la meitat de senadors alternativament cada tres.

Alguns ministres federals han apostat per allargar les legislatures de tres anys, argumentant que la convocatòria freqüent d'eleccions provoca problemes en la planificació del govern a llarg termini. Però, alhora, no es veuen disposats a renunciar a la llibertat que el primer ministre convoqui eleccions anticipades si li convé. Per això, Bennett¹⁰ ha observat dues tendències per a la modificació d'aquest aspecte a partir de l'exemple ja vigent en alguns estats australians i en altres països. El primer model estudiat és l'allargament de les legislatures a un màxim de quatre anys i un mínim de tres. Aquest sistema adoptat pels estats de Victoria (1984) i South Australia (1985) atorga la llibertat de convocar eleccions només al llarg de l'últim any de legislatura. El referèndum nacional del 1988 que proposava allargar el període legislatiu a quatre anys va ser un intent en

aquesta direcció. El segon model discutit es basa en que els períodes legislatius estiguin fixats per endavant, independentment de la seva duració. La data només podria variar-se a causa d'una moció de censura. Aquest és l'exemple dels Estats Units, Noruega, Israel i Espanya (en eleccions municipals), encara que a l'interior d' Austràlia, New South Wales (1995) i ACT ja ho porten a terme. L'establiment d'una data fixa per a les següents eleccions esdevé de gran ajuda en la planificació de les campanyes electorals, però els opositors d'aquesta mesura hi reboten que trencaria la tradició del sistema Westminster en què el primer ministre es reserva aquest dret com a propi.

La convocatòria de la cita electoral també segueix un calendari protocolari marcat per la constitució després de la dissolució de la cambra parlamentària. A partir d'aquell instant, la comissió electoral australiana (AEC) supervisa tot el procés de l'establiment dels càrrecs en funció, l'elegibilitat dels candidats i la preparació de la jornada electoral (talment les funcions de la JEC a Espanya). El marge de temps entre el primer acte electoral –la dissolució– i el darrer –la jornada electoral– pot variar entre un interval de 33 a 140 dies. Això significa que el govern podria forçar unes eleccions urgents en un termini de just un mes; i a l'altre extrem, el govern en funcions podria allargar-se fins a un màxim de cinc mesos. Aquesta característica és prou significativa si es té present que la campanya de publicitat electoral en mitjans de comunicació de masses s'inicia oficialment des del moment de la convocatòria, a diferència de França o Espanya on queda regulada per llei als darrers quinze dies –més endavant es comentarà àmpliament.

Quant a estacionalitat, s'observa una marcada tradició en l'època de l'any per portar a terme la jornada electoral. Principalment sempre s'eviten les eleccions a l'estiu austral: degut a les calors i a les vacances escolars, molts funcionaris públics no estan disponibles durant els mesos de gener i febrer. Els mesos suaus de tardor –març, abril i maig– han viscut onze de les 41 eleccions al Parlament federal. Amb tot, sembla haver-se assentat la preferència que les eleccions federals es realitzin en els mesos primaverals en període escolar abans de Nadal: 24 eleccions (59%) van

tenir lloc entre setembre i desembre.

L'elegibilitat dels ciutadans

El sistema electoral australià no presenta gaires diferències legals a d'altres països democràtics a l'hora d'acceptar l'elegibilitat dels seus ciutadans com a candidats polítics. Primerament, aquest dret s'estén a qualsevol ciutadà australià major de 18 anys perquè la constitució australiana (CEA s.163) no indica que s'escullin formacions polítiques, sinó candidatures personals, cosa que possibilita la presència de candidats independents. Amb una fiança econòmica d'uns AU\$350 es pretén evitar l'aparició de candidatures independents fal·laces amb l'única intenció de perjudicar algun dels altres partits, ja que en un sistema de vot alternatiu, l'ordenació en rànquing dels candidats acaba influint en els resultats finals.

Però també existeixen alguns aspectes que s'han prestat a ser interpretats de forma especial a partir de les característiques d'aquest país. Hi ha altres barreres que poden privar d'aquest dret: per exemple, es denega l'elegibilitat als ciutadans condemnats per bancarrota, als empresonats per dotze mesos o més, als funcionaris públics (aquests darrers casos coincideixen amb la LOREG espanyola); i tampoc als ciutadans sotmesos als poders estrangers. Aquest últim impediment per ser elegible a candidat va provocar un intens debat sobre les bases democràtiques del sistema electoral pel greuge social que suposava. El 1993, la cort suprema australiana va dictar que dos candidats no podien ser acceptats com a tals perquè eren nascuts a l'estranger, naturalitzats com a australians, però encara amb el passaport de la nacionalitat original –per tant, s'argumentava que els candidats encara devien obediència a poders estrangers tot i viure durant molts anys a Austràlia. Aquests casos assentaven una discriminació profunda a integrar plenament els immigrants en els procediments electorals que Jupp¹¹ denunciava, sobretot tenint present l'elevadíssim tant per cent dels seus ciutadans d'origen estranger (23% el 2000)¹² i la seva escassa representació en el govern polític.

La redistribució territorial de les circumscripcions electorals

Una part important del procés electoral rau en la manera en què es distribueixen les circumscripcions. A diferència d'Espanya, on les províncies de cada comunitat autònoma esdevenen les fronteres històriques i polítiques dels districtes electorals, el sistema australià redibuixa aquestes fronteres cada cert temps amb un prorrateig demogràfic que anomenen la "redistribució". Aquesta peculiaritat electoral sempre atrau molt l'atenció dels polítics, perquè són conscients del seu impacte sobre l'elecció dels candidats regionals. Una redistribució pot convertir un districte altament disputat entre dos partits en un de victòria assegurada per a un d'ells. O bé el districte tradicional d'un partit en un districte insegur i imprevisible¹³.

El propòsit final de la redistribució periòdica de les circumscripcions electorals és 'assegurar que tothom és representat igualment a la cambra baixa legislativa' segons s'afirma en les funcions de la comissió electoral australiana (AEC). Aquesta institució independent és responsable d'elaborar aquest procés de prorrateig entre els estats segons variacions de la població, factors socioeconòmics i de transport¹⁴. Aconseguir una representació igualitària per a tothom ha estat una finalitat perseguida en l'última reforma de la llei electoral el 1984.

La redistribució clarament partidista de les fronteres electorals d'alguns antics governs estatals (efecte conegut com el *gerrymandering*) i la sobrerrepresentació dels districtes rurals sobre els urbans s'ha intentat combatre amb una mesura que aposta deliberadament pel concepte d'igualtat en el valor del vot: "un vot, un valor" (*one vote, one value*). Després de vint anys aplicant aquest principi, els resultats demostren que és virtualment impossible aconseguir una equivalència única de tots els vots arreu del país a pesar dels progressos assolits. Wright¹⁵ considera que la dificultat d'incorporar a Austràlia una política de vot amb valor únic resideix en el sistema d'elecció en circumscripcions uninominals, però Bennett atribueix aquesta dificultat més aviat a la relativa petita dimensió de la cambra baixa australiana amb 150 escons, en comparació amb la dels Estats Units (435) o amb la britànica (651), que permeten districtes

més reduïts i flexibles.

El sistema d'assignació de les redistribucions electorals per prorratge demogràfic segueix un model matemàtic a partir de les estadístiques més actualitzades sobre la població en cadascun dels estats i territoris australians. La població votant australiana es divideix pel nombre d'escons a omplir de la cambra baixa (150), resultant la *ràtio* d'electors que cada diputat representa. Llavors la població de cadascun dels sis estats es divideix per la mateixa *ràtio* anterior, d'on sortirà el nombre de circumscripcions/representants electorals que els correspon. La redistribució dels districtes obté un cert marge de maniobra contemplat les variacions demogràfiques que les estadístiques preveïessin per als següents anys¹⁶.

Estat o territori	Cambra baixa o House of Representatives (escons)	Cambra alta o Senate (escons)
New South Wales	50	12
Victoria	37	12
Queensland	27	12
Western Australia	15	12
South Australia	12	12
Tasmania	5	12
ACT	2	2
Northern Territory	2	2
Total	150	76

Si bé aquesta metodologia estadística vol garantir que el valor del vot de tots els habitants del país sigui igual, “en països amb greus desequilibris territorials, el prorratge demogràfic té el desavantatge que provoca una concentració de la representació parlamentària a les zones metropolitanes, i com a conseqüència àmplies zones del país tenen una representació parlamentària molt reduïda”¹⁷. A Austràlia, a més, la redistribució de les circumscripcions electorals està sotmesa constitucionalment a respectar les fronteres dels estats i territoris. Els casos extrems provocats per aquest funcionament són les desproporcions entre els deserts i els centres urbans. L'extensió geogràfica del districte electoral més gran d'Austràlia a Kalgoorlie és 87.000 vegades superior a la

del districte més petit de l'est de Sydney¹⁸.

A més, existeix un doble nivell de redistribucions electorals. Les fronteres de les circumscripcions electorals varien contínuament ajustant-se a l'àmbit de la convocatòria electoral, ja sigui estatal o federal. Igualment a altres regulacions electorals, la implementació del prorratge demogràfic per a la igualtat del vot s'ha aplicat amb ritmes totalment desiguals a cada estat a causa de la dualitat de sistemes. Mentre que Tasmanía va ser el primer estat en el vot de valor únic el 1906, Western Australia ha estat l'últim en fer-ho el maig del 2005. Bosch conclou que, més que diferències culturals o socials entre els estats, la raó de tanta disparitat en l'aplicació de mesures d'igualtat de vot és deguda a la pressió política que existeix entre el món rural i l'urbà en cada estat.

El vot obligatori

Austràlia és un dels pocs països (17) –l'únic país de parla anglesa– on els ciutadans tenen l'obligació electoral de registrar-se i votar. Els altres països que comparteixen aquesta mesura són Argentina, Bèlgica, Bolívia, Brasil, Egipte, Fiji, Grècia, Luxemburg, Panamà, Perú, República Dominicana, Singapur, Suïssa, Tailàndia, Uruguai, Veneçuela i Xipre¹⁹. A més, votar no és simplement un deure civil, sinó que està subjecte a una sanció econòmica d'uns AU\$20 en cas d'incompliment. Els únics ciutadans australians exclosos són els discapacitats mentals i els condemnats per traïció o a presó per més d'un any.

L'obligació de votar va ser introduïda el 1924 a conseqüència de la disminució de la participació electoral. El parlament va justificar la mesura per honrar aquells australians que havien lluitat per la democràcia i les llibertats en la primera guerra mundial. En realitat, la llei electoral australiana no obliga literalment a votar, sinó que més aviat imposa l'acte de presència en el lloc de votació, ja que el vot secret protegeix la llibertat de saber com i a qui s'ha votat. D'acord amb la tònica australiana d'una dualitat de sistemes electorals, alguns estats van aplicar el deure del vot obligatori abans que el govern federal, començant per Queensland (1914), i d'altres el van aplicar més tard acabant amb South Australia (1944).

El vot obligatori disposa d'un suport elevat de l'opinió pública perquè segons Hill²⁰ es recolza en l'ideal que tothom ha de participar en les decisions polítiques. Inicialment es creia que la implementació d'aquesta mesura aportaria a la població una gran millora en la seva responsabilitat política. No obstant això, Young²¹ critica que aquesta mesura és anacrònica perquè fins avui tampoc no s'ha constatat una implicació més profunda del ciutadà en la vida política. Precisament el vot obligatori és interpretat pels ciutadans com qualsevol altre deure civil com ara: l'educació obligatòria o el pagament dels impostos. L'autora creu que el concepte del vot obligatori només és útil per tranquil·litzar les consciències d'alguns electors: una participació electoral del 95% permet justificar millor les accions de la classe política parlamentària; a diferència del president dels Estats Units qui sol ser elegit només amb el suport d'un quart de la població amb dret a vot.

Jaensch i Teichmann²² fan l'observació que la majoria d'introduccions del vot obligatori va realitzar-se sota els governs de partits *no-Labor*. Però el vot obligatori és un aspecte electoral que beneficia d'alguna manera tots els grups en general sense cap gran diferència demostrable entre opcions de dreta o d'esquerra. Aquests autors, com Bennett²³, coincideixen a dir que els partits australians prefereixen el vot obligatori perquè el vot voluntari seria bastant menys previsible per als enquestadors si la participació de votants fos massa variable en les eleccions. Uns nivells de participació molt irregulars i inestables produiria més inseguretat per als candidats dels partits majoritaris de les circumscripcions electorals. Craig²⁴ opina que l'obligació fa més difícil als votants desertar dels seus lligams amb els partits tradicionals, teoria amb la qual es voldria explicar el suport tan fidel als partits majoritaris australians. En els països on el vot és voluntari, els partits polítics tenen la doble tasca d'animar l'electorat d'anar a votar i de convèncer-lo d'elegir la seva opció. A més, l'abstenció possibilita manifestar una insatisfacció dels votants respecte al govern o al seu sistema polític. L'apatia, el desinterès polític o la nul·la identificació amb les opcions polítiques tampoc queden reflectides a través dels vots nuls (al voltant d'un 3,4%)²⁵, perquè són molt marginals i poden ser

causades pels vots *exhausts* o els vots *estúpids*.

Encara que el *Labor Party* havia mostrat la seva preocupació durant la introducció d'aquesta mesura el 1924, s'ha acabat veient que el vot obligatori és més beneficiós a la dinàmica electoral dels partits que al valor intrínsec que aporta a la democràcia. Després de les primeres aplicacions, el *Labor Party* i el *National Party* sempre s'hi van mostrar a favor. El *Liberal Party* –a pesar de professar el seu liberalisme i individualisme– ha donat suport a aquest deure civil, encara que la seva sucursal a South Australia va retornar el 1988 al vot voluntari d'àmbit estatal. Els *Australian Democrats* tenen el major problema en justificar la seva adhesió degut a la seva pròpia ideologia política contrària a tals mesures, però ho han acceptat perquè els assegura la presència dels seus pocs votants en les jornades de votació.

Sistemes d'atribució d'escons

Austràlia destaca d'entre els països democràtics de tradició i herència cultural britànica per haver traçat la seva pròpia evolució de sistemes electorals, desmarcant-se dels altres països col·legues de la Commonwealth. Seguidament s'indica quin ha estat el seu desenvolupament quant a sistemes de repartiment o atribució d'escons en les diverses cambres de representants.

El primer sistema electoral a Austràlia va ser el sistema de majoria relativa o simple amb circumscripcions uninominals, que també es coneix com a *first-past-the-post*. Aquest sistema s'aplica sobretot en països de tradició anglosaxona i encara està en ús a la Gran Bretanya, Canadà, als Estats Units, l'Índia, el Pakistan i a Espanya (només en municipis menors de 250 habitants). Va ser el sistema utilitzat en els primers anys del parlament federal australià²⁶ i actualment s'hi emprava en algunes eleccions municipals. Aquest sistema és el més simple: el candidat que obté més vots guanya la circumscripció, independentment de si és amb majoria absoluta. Aquest sistema es caracteritza per exagerar la representació dels partits majoritaris. Nohlen²⁷ hi afegeix que els defensors d'aquest sistema d'assignació pretenen aconseguir la formació de governs estables i segurs,

però la contrapartida és que els partits minoritaris o els candidats independents resten marginats i amb poques possibilitats.

Un sistema electoral de *majoria absoluta*, –“vot alternatiu”– és el més estès i conegut a Austràlia perquè és utilitzat en les eleccions de les cambres baixes legislatives, les més significatives en l'acció política. Quasi exclusiu d'Austràlia (i en part de la zona oceànica)²⁸ és la variant de majoria absoluta del vot únic transferible present a Irlanda amb el qual coincideixen amb l'ús de preferències. Si cap candidat aconseguix la majoria absoluta amb les primeres preferències, el candidat amb menys vots de primera preferència és eliminat i es tornen a comptar afegint les segones preferències dels vots del candidat exclòs. I així successivament fins que un candidat supera el 50% dels vots vàlids emesos. No és estrany que s'arribin a fer fins a sis o set escrutinis.

La fórmula d'atribució per majoria del vot alternatiu fa molt inaccessible guanyar cap circumscripció electoral als partits minoritaris i és gairebé impossible per als candidats independents si ja no són famosos. Alguns estudis²⁹ demostren que de les 3.000 eleccions amb aquesta fórmula, en poc més de dotze casos van guanyar candidats de partits minoritaris o independents. Encara que els *Democrats* aconseguixen un considerable tant per cent de primeres preferències a nivell nacional, gairebé mai aconseguixen cap representant amb aquest sistema d'assignació d'escons perquè els seus votants estan molt escampats arreu del territori. En canvi, el *National Party* representa un tant per cent molt menor de l'electorat rural australià, però els seus votants estan concentrats en determinades circumscripcions electorals on els seus candidats reïxen perquè són capaços d'acumular suficients vots preferencials. Aquesta gran dificultat d'aconseguir representació de les opcions minoritàries en la cambra baixa legislativa dissuadeix a alguns grups petits a presentar-s'hi i, per tant, inverteixen tots els seus esforços electorals per al Senat, on s'aplica un altre sistema d'assignació.

El sistema de representació proporcional és un altre mètode utilitzat en molts països, especialment a Europa. És el sistema vigent –amb l'aplicació de la fórmula d'Hondt– en les eleccions a les Corts espanyoles i

als parlaments autonòmics. Aquest sistema es basa en circumscripcions electorals plurinominals repartint els escons vacants segons el tant per cent de vots aconseguits per cada partit. Les opcions / partits polítics solen presentar els seus candidats en llistes tancades, cosa que impossibilita la preferència directa dels candidats.

Les fórmules proporcionals són considerades bastant complicades per als votants dels països de tradició anglosaxona, a causa del costum al seu sistema tradicional de majoria simple. Tanmateix, després de dècades d'aplicació a Europa, no només Austràlia ha adoptat variacions d'aquest sistema proporcional en algunes eleccions, sinó que també alguns parlaments regionals de la Gran Bretanya i el Canadà l'han introduït amb modificacions mixtes copiades de l'estil alemany. A Austràlia mateix es poden trobar fins a quatre variacions d'aquest sistema proporcional. Primerament, el sistema de vot de llista (*List System*) va utilitzar-se a South Australia en els anys 80; en els mateixos anys, la coneguda fórmula d'Hondt va ser introduïda només al parlament del territori de la capital Canberra; actualment, el sistema proporcional més estès és el "vot únic transferible" (STV o *Single Transferible Vote*) que s'està aplicant al Senat federal (des del 1948) i en el dels estats de Western Australia, South Australia i New South Wales; per últim, Tasmania utilitza la variant Hare-Clark del "vot únic transferible" a la cambra baixa, en què cada partit inclou set o més candidats propis competint entre si³⁰. El vot únic transferible és una combinació d'una forma de vot preferencial amb una fórmula de representació proporcional. A cada circumscripció, els candidats es presenten a títol individual, no pas en una llista de partit, si bé l'adscripció de partit consta a la papereta en un lloc destacat. Cada candidat ha de superar una mínima quota o tant per cent dels vots totals, però en el cas que no tots els escons vacants hagin estat omplerts, els candidats amb menys suport –amb menys tant per cent– són descartats i es procedeix a un nou recompte. "Els especialistes l'adoren perquè permet una tria molt precisa per part de l'elector, combinant una tria entre partits amb una tria entre candidats. A més, és un sistema que impedeix els vots llençats, ja que tots els vots dirigits inicialment a candidats inelegibles es transfereixen

a les segones preferències i així esdevenen útils per a l'elecció del candidat³¹. Un altre avantatge és que el vot únic transferible permet als electors donar pistes als partits sobre quines coalicions postelectorals prefereixen.

En general, l'ús de la fórmula proporcional de vots possibilita l'assignació d'escons a partits minoritaris i, com a conseqüència, dóna lloc a sistemes de partits polítics múltiples i no-bipartidistes. Els defensors d'aquesta fórmula la descriuen com la menys esbiaixada i la que reflecteix més fidelment els interessos de l'electorat. A més, té la virtut de tendir a la correcció de la descompensació entre el vot rural i el vot urbà, que sorgeix de la política d'igualtat en el valor del vot. Totalment oposats, els detractors d'aquesta fórmula a Austràlia retreuen que l'aparició dels partits minoritaris "debilita la formació de governs i els fa dependents d'aliances i pactismes com ha acabat succeint a l'Europa occidental"³². Per això, el fet que el sistema proporcional només s'apliqui a una de les cambres parlamentàries ha evitat la proliferació de partits minoritaris i antisistema.

Bennett³³ presenta en els seus estudis comparatius que el sistema proporcional sempre ha dificultat aconseguir el monopoli simultani d'ambdues cambres del parlament federal. Els resultats d'aquest autor demostren que durant els últims 60 anys els partits minoritaris com els *Democrats*, els *Greens* o els *Nationals* han assolit un 7,9% dels escons al senat federal australià. Però només en els anys 80 i 90, aquests partits han incrementat la seva presència fins al 12,4% dels escons en disputa. La representació d'una major varietat ideològica i –alhora– la funció del Senat federal com a cambra "dels estats" està produint una revitalització de la seva rellevància en el sistema polític nacional australià.

Sistemes de votació

Actualment el votant australià ha de confeccionar davant de les urnes el seu vot amb diferents mètodes en els anys electorals. Predomina el sistema de vot preferencial –ja sigui de forma distributiva (per al Senat) o per majoria (cambra baixa)–, però aquest sistema de votació pot conviure amb els referèndums, els vots de llistes tancades o el tiquet de vot de grup depenent de la convocatòria electoral. Aquesta diversitat ha evolucionat al llarg del temps amb ritmes diferents segons les cambres parlamentàries a nivell federal, estatal i municipal.

El sistema de vot alternatiu que s'ha comentat unes línies més amunt és típic de circumscripcions uninominals, on l'elector ha de votar tots els candidats que se li presenten en una papereta com la que mostra la següent il·lustració: ordenant-los numèricament en un rànquing segons les seves preferències.

Aquest sistema d'ordenar numèricament els candidats preferits és factible amb butlletes que continguin un nombre reduït de candidats, com acostuma a passar amb la cambra baixa del Parlament. Però anteriorment algunes eleccions van representar una gran dificultat als votants ja que havien d'ordenar numèricament una llista amb més de 50 candidats. Aquesta tasca tan feixuga va comportar que el nombre de vots nuls es disparés (9,9% el 1983)³⁴ ja que la gent es descomptava o repetia números erròniament. Per aquest motiu ha aparegut el fenomen del *vot exhaust* que descriu quan un votant no completa íntegrament la numeració de tots els candidats perquè se n'ha cansat. La solució a aquesta situació

BALLOT PAPER
HOUSE OF REPRESENTATIVES
TASMANIA
ELECTORAL DIVISION OF
BASS

**Number the
boxes from 1 to 4
in the order of
your choice.**

HUNNERUP, David
TASMANIAN GREENS

SMITH, Silvia
AUSTRALIAN LABOR PARTY

SMITH, Warwick
LIBERAL

AUSTEN, Brian
AUSTRALIAN DEMOCRATS

**Remember...number every box
to make your vote count.**

Australian Electoral Commission **AEC**

va ser la introducció del tiquet de vot de grup (*Group Voting Ticket*) que atorgava l'opció al votant d'ordenar numèricament o bé tots els candidats individualment o bé fer-ho per partits. L'efecte d'aquesta modificació el 1984 va ser contundent perquè va disminuir la mitjana de vots nuls de 9,4% a només el 3,7%. A més, el 95% de votants acaba utilitzant el vot preferencial per grup o partit en lloc de per candidats individuals. Aquest doble sistema opcional de preferències només s'aplica als estats de New South Wales, South Australia i Queensland.

Cal fer també menció que segons Vallès i Bosch³⁵ l'elevat nombre de vots nuls d'algunes eleccions tenen la causa en la constant exigència d'aprendre les diverses modalitats de vot obligatori per ambdues cambres, complicat pel fet del baix coneixement d'anglès d'un important contingent de ciutadans immigrants.

Un altre efecte provocat pel sistema de vot alternatiu ha estat l'aparició de l'anomenat *vote estúpid* (*donkey vote*). Aquest tipus de vot descriu un nombre significatiu de votants que completa la numeració de les seves preferències simplement ordenant-les de dalt a baix sense tenir en compte a qui s'està votant. Aquesta actitud s'atribueix a aquells electors que "no fan el mínim esforç de considerar racionalment els candidats o els partits", cosa que és atribuïda al desinterès de molta gent en la política i al fet que el vot

Geoff Gallop & Labor - A BETTER GOVERNMENT

How to Vote for Ross Bromell

Legislative Assembly VASSE
WHITE BALLOT PAPER

3 PARTRIDGE John DEMOCRATS
6 EMBRY Patricia PAULINE HANSON'S ONE NATION
4 MORGAN Berylo NATIONAL PARTY
1 BROMELL Ross AUSTRALIAN LABOR PARTY
2 FRANSSEN Bill GREENS (WA)
5 MASTERS Bernia LIBERAL

YOU MUST NUMBER EVERY SQUARE

Legislative Council (UPPER HOUSE) SOUTH WEST REGION
PINK BALLOT PAPER
VOTE ONLY IN ONE WAY

This way OR This way

NUMBER THIS SQUARE ONLY

LIBERAL
GREENS WA
DEMOCRATS

DO NOT FILL IN THIS SIDE

ALP AUSTRALIAN LABOR PARTY

Authorised by G Gallop, 82 Seaford Street, Perth. Printed by Advance Press, 186 Railway Parade, Bayswater, WA 6054

a Austràlia és obligatori. Les dimensions del *vot estúpid* varien entre l'u i el quatre per cent dels vots, però en les eleccions de circumscripcions molt disputades, les conseqüències d'aquest vot marginal poden ser demolidores per a alguns partits.

Una altra peculiaritat única del sistema electoral australià sorgida del vot alternatiu són les conegudes targetes-de-com-votar (*how-to-vote cards*). Aquestes targetes són en realitat material de propaganda electoral que els partits reparteixen entre els seus electors. Aquestes targetes donen instruccions sobre quin seria l'ordenació exacta de les preferències per tal de beneficiar al màxim els interessos del seu partit. D'aquesta manera els electors s'estalvien de fer esforços mentals per determinar en quin ordre col·locar la resta d'opcions. Alguns estudis estimen que "set de cada deu australians les segueixen al peu de la lletra"³⁶.

Un avantatge del sistema de vot alternatiu australià és que permet acumular el suport de diverses candidatures afins sense necessitat que cap deixi de concórrer a les eleccions. De fet, segons Vallès i Bosch³⁷ aquesta va ser la raó de la seva implementació el 1918, quan la coalició governant del *Liberal Party* i el *National Party* van arribar a acords per intercanviar les segones preferències dels seus votants contra el *Labor Party* (pactes coneguts com a *preference swapping*). En segon lloc, els candidats solen evitar posicions sectàries, ja que no busquen només el suport dels seus votants, sinó també busquen no disgustar gaire els votants de la resta de partits. Així, el vot alternatiu encoratja el caràcter moderat i centrista de la política australiana i, per això, s'ha proposat com a particularment adient en societats fortament dividides per estimular-hi posicions moderades.

La coordinació de sistemes electorals estatals

Els parlaments dels estats australians van ser fundats per a l'administració del poder legislatiu de les seves comunitats abans que Austràlia fos agrupada en una única nació. Amb la creació de la federació de la *Commonwealth of Australia* el 1901, aquests sis parlaments independents van cedir algunes de les seves competències, però fins ara

han continuat sent autònoms amb moltes d'altres així com de lleis i procediments. Prova d'això és la complexitat del sistema electoral a què el votant australià s'ha d'enfrontar en els diferents nivells de la seva administració pública. Els sis estats i els dos territoris que conformen Austràlia disposen de lleis electorals pròpies que poden diferir notablement de les d'altres estats. Seguidament es mostra una taula comparativa que sintetitza els sistema de votació i transformació de representació present a cada estat i territori australià:

Llistat de sistemes electorals a Austràlia

	Cambrà legislativa	Escons	Sistema electoral	Sistema de votació
Austràlia (federal)	CA (Senat)	76	PROP	RO OB GVT
	CB	150	ALTERN	RO OB
New South Wales	CA	42	PROP	RO OO GVT
	CB	99	ALTERN	RO OP
Victòria	CA	44	ALTERN	RO OB
	CB	88	ALTERN	RO OB
Queensland	CB	89	ALTERN	RO OP
Western Australia	CA	34	PROP	RO OB
	CB	57	ALTERN	RO OB
South Australia	CA	22	PROP	RO OB GVT
	CB	47	ALTERN	RO OB
Tasmania	CA	19	PROP	RO OB
	CB	35	ALTERN	RO OB
Northern Territory	CB	25	ALTERN	RO OB
Australian Capital Territory	CB	17	ALTERN	RO OB
<i>Llegenda:</i>	CA Cambra alta		ALTERN -	Vot alternatiu
	CB Cambra baixa		PROP -	Vot preferencial proporcional
			RO -	Registre obligatori
			OB -	Vot alternatiu obligatori
			OP -	Vot alternatiu opcional
			GVT -	Tiquet de vot de grup disponible

Taula: JAENSCH, Dean: *The Australian politics guide*, p. 77.

Referèndums a Austràlia

Encara que la convocatòria de referèndums acostuma a utilitzar-se

només en casos molt especials, alguns països l'han incorporada en els seus sistemes electorals com a una típica consulta popular d'iniciativa ciutadana. Suïssa i alguns estats dels Estats Units, especialment a Califòrnia, solen ser els exemples de les variacions existents entre els models aplicats³⁸. Els australians estan prou acostumats als referèndums d'ambdós tipus: convocats pel govern i per grups de ciutadans. A Austràlia es pot justificar legalment una consulta popular amb una proporció determinada de ciutadans que ho sol·licitin, de manera que alguns grups de pressió aconseguen portar a debat les seves causes que havien estat desoïdes pels partits polítics als parlaments.

El referèndum més freqüent és la consulta pública sobre esmenes a la constitució, la qual només pot ser modificada amb aquest procediment³⁹. Aquesta mena de referèndum d'àmbit federal requereix una doble majoria: una majoria de vot nacional en general i també una majoria en un mínim de quatre dels sis estats. Fins ara, hi ha hagut fins a 21 referèndums sobre canvis constitucionals. Això suposa un ritme de mitjana d'un referèndum constitucional cada cinc anys.

Qualsevol govern australià pot convocar un referèndum en qualsevol moment. Tanmateix, els conseqüents resultats són només "referencials" perquè no tenen autoritat legal ni constitucional fins que són ratificats definitivament en les cambres legislatives. El tipus de preguntes portades a votació inclouen qüestions prou variades com: la independència de Western Australia (1933), l'abolició de la cambra alta de l'estat Queensland (1917), l'horari de venda d'alcohol (1961) o bé l'establiment de la loteria estatal (South Australia, 1965)⁴⁰. Ara bé, el referèndum més famós fins ara va ser el 1999 sobre la conversió d'Austràlia en república per tal de desvincular-se de la monarquia britànica compartida amb els països de la Commonwealth; el resultat va ser negatiu tot i tenir els dos partits majoritaris a favor.

La campanya electoral

A diferència de països com França i Espanya on el període oficial per a la campanya electoral està estrictament establert en 15 dies, la

campanya publicitària electoral a Austràlia s'inicia en el mateix instant de la dissolució del parlament i la convocatòria d'eleccions. Com s'ha especificat anteriorment, des d'aquest moment fins a la jornada electoral, la duració dels tràmits burocràtics poden variar entre un a cinc mesos. Amb tot, el govern ja estableix la previsió de la jornada electoral al més abans possible.

Dintre d'aquest termini variable, els partits administren la seva estratègia comunicativa segons les seves possibilitats. La tendència general és de concentrar tots els esforços en els últims dies. Els candidats només han de tenir en compte dues restriccions comunicatives imposades en la llei Broadcasting Act del 1942: un període de tres jornades de reflexió (*black out*) –només aplicable en ràdio i televisió– i l'obligació de mencionar el nom i adreça oficial de l'anunciant. Aquestes mesures van ser adoptades després d'una campanya electoral molt controvertida el 1940, quan –en l'inici de la segona guerra mundial– alguns locutors de falques electorals es feien passar per Hitler, qui es mostraria partidari de l'opció oposada⁴¹.

Tanmateix, el sistema electoral australià disposa d'una de les regulacions més permissives en l'apartat comunicatiu. Tot intent del socialdemòcrata *Labor Party* per frenar les modernes tècniques nord-americanes de campanyes negatives han estat frustrades. La cort suprema australiana va rebutjar per inconstitucional l'esmena a la reforma de la llei electoral del 1984, per la qual s'instava a controlar la veracitat i les infàmies en les declaracions de la publicitat electoral. La raó esgrimida pels jutges es basava en que no es podia limitar la llibertat d'expressió i que la naturalesa de la publicitat electoral no podia ser controlada amb la mateixa rigidesa de veracitat com per a la publicitat comercial.

El finançament de les despeses de la campanya electoral mai ha estat lligat a cap limitació. La competitivitat entre els partits majoritaris per buscar suports econòmics en el sector privat i industrial els ha portat a una situació molt similar a les metodologies típiques de *fundraising* dels Estats Units. La reforma electoral del 1984 va introduir les subvencions públiques electorals sense haver de renunciar a les privades amb la ingènua

esperança que així s'aturaria la creixent dependència de les donacions de grans empreses privades. El resultat –segons Young⁴²– ha estat que actualment Austràlia disposa del sistema electoral de finançament polític més permissiu, que es basa en els següents tres eixos: subvencions de diner públic, donacions privades il·limitades i cap limitació en la despesa per a la campanya electoral.

El panorama mediàtic australià pateix una gran atomització dels seus canals de ràdio, televisió i premsa. Aquesta situació esdevé crucial a l'hora de concentrar la pressió comunicativa electoral en les 150 circumscripcions electorals. Els candidats no organitzen campanyes electorals gaire unificades, sinó preparades quirúrgicament en determinats llocs. Mentre que en algunes circumscripcions electorals la publicitat electoral realitza una pressió molt intensa en la disputa del seu únic escó per decidir, en d'altres la campanya electoral és inexistent perquè l'escó ja té estadísticament un candidat guanyador assegurat.

Efectes del sistema electoral sobre el de partits

En els apartats anteriors s'ha pogut apreciar com els ciutadans australians han de conviure simultàniament amb diferents sistemes de participació democràtica. Però aquests sistemes electorals no només han afectat el comportament ciutadà directament, sinó també han anat modelant les opcions de representació ciutadana: els partits polítics.

Maurice Duverger és l'exponent de la teoria que assenta una relació directa entre el sistema electoral i la formació de partits polítics. Per exemple, bàsicament estableix una vinculació dels mètodes de majoria simple anglosaxons (*first-past-the-post*) amb l'existència dels sistemes bipartidistes; en canvi, connecta les fórmules proporcionals a la creació de democràcies multipartidistes. Els detractors de Duverger argumenten que aquestes idees ignoren la influència de les segmentacions (*cleveages*) o dels aspectes socials i històrics de cada país en la creació d'identificacions ideològiques i polítiques dels seus membres. D'aquí que, seguint les argumentacions d'aquestes darreres crítiques, Austràlia hauria de comportar-se amb canvis polítics molt variables degut a l'enorme

creixement demogràfic i cultural de la immigració en els últims anys.

Resolent aquesta disjuntura, tant les obres de Charnock⁴³ com de Vallès i Bosch⁴⁴ intenten explicar si el sistema de partits australià és modelat per circumstàncies socials o pel sistema electoral. Així doncs, aquests autors resolen la qüestió a partir de demostrar que el suport electoral conjunt als dos partits majoritaris s'ha mantingut gairebé intacte durant els darrers cent anys d'eleccions democràtiques. No només durant el període 1922-1946 quan s'aplicava el sistema de majoria simple el seu suport assolía el 91,4%, sinó a més, l'anàlisi del suport electoral a aquests dos mateixos partits majoritaris des de l'aplicació del sistema electoral proporcional en les eleccions del 1949 obté una mitjana del 88,1%. D'aquesta manera, els autors confirmarien que, primer, l'aspecte social de l'assimilació de gran nombre d'immigrants no està relacionat com el factor determinant en canviar el panorama d'identitats en el sistema de partits polítics. Com a segona conclusió, la presència de partits minoritaris al Senat està més aviat vinculada a l'aplicació de les fórmules proporcionals que a l'heterogeneïtat de la societat australiana.

Amb tot, els partits majoritaris (*Labor Party* i *Liberal Party*) han comprovat com en aquestes últimes dècades han aparegut nous contrincants (*Nationals*, *Democrats* i *Greens*) que fan trontollar l'inqüestionable monopoli polític bipartidista del qual havien gaudit la primera meitat del segle XX. Aquest antic bipartidisme provenia del sistema de majoria simple que havien heretat de la tradició anglosaxona, per la qual es prioritzava la possibilitat de formar govern forts i estables.

El sistema electoral de vot alternatiu era un pas endavant en el 1918 per trencar aquest clàssic bipartidisme fomentant la participació de tercers partits. Tanmateix, l'aplicació d'aquest sistema tampoc va modificar gaire la composició del sistema de partits, perquè encara esdevenia massa difícil per als partits minoritaris assolir un percentatge prou elevat de primeres preferències. Ara bé, el sistema de vot alternatiu obligava els partits majoritaris a negociar amb les altres opcions menors per tal d'obtenir-ne les seves preferències secundàries. Aquest últim és el motiu pel qual el partit majoritari *Liberal Party* acostuma a construir unes sòlides aliances

amb els votants dels *Nationals*, amb la clara finalitat d'apropiar-se'n de la seva segona preferència de vot. La diferència de magnitud entre els dos socis de la coalició *anti-Labor* ha portat a considerar el sistema de partits australià com a sistema de "dos partits i mig". En el bloc ideològic oposat, el partit majoritari *Labor Party* se sol beneficiar de les preferències secundàries dels votants dels *Democrats* i dels *Greens*. Per tant, el sistema de vot alternatiu australià provoca una relació particular de partits on els dos partits majoritaris tutel·len la representació política dels partits minoritaris per ser-ne les segones opcions.

El tercer sistema, la representació proporcional –provinent de la tradició de les democràcies europees occidentals–, ha estat l'últim a aplicar-se: concretament en el Senat federal a partir la llei del 1948. Podria considerar-se que aquest mètode de vot no ha tingut un impacte remarcable en la transformació moderna del sistema de partits australià. Però això seria discutible: en les eleccions federals del 2004, els partits minoritaris *Democrats* i *Greens* van concentrar tots els seus esforços només en les eleccions al Senat, perquè són coneixedors que només amb la fórmula proporcional disposen de possibilitats d'aconseguir escons.

Els partits polítics australians manifesten obertament els seus favoritismes per un sistema o un altre segons com els beneficiïn⁴⁵. El *Labor Party* solia afavorir el sistema de vot alternatiu obligatori, fins que l'enfortiment dels *Democrats* en els 90 va reorientar-los a preferir un sistema de vot alternatiu opcional. El *Liberal Party* es mostra fermament a favor del vot alternatiu obligatori, en part perquè en surt beneficiat de les segones opcions dels *Nationals* i alguns *Democrats*. Els partits minoritaris, en canvi, convenen unànimement que el sistema electoral proporcional i obligatori els és el més adequat.

Conclusions

L'objectiu d'aquestes pàgines ha estat descriure el desenvolupament del sistema electoral a Austràlia des de la perspectiva que comporta tant la seva complexitat com flexibilitat. Justament l'experiència electoral d'aquest país es converteix especialment interessant pel fet de conèixer

simultàniament amb tal nombre de sistemes. En comptes que les modificacions en les regles del joc democràtic facin perillar la credibilitat del poder polític o temptin cap a opcions més autoritàries, Austràlia sempre ha conservat una ferma evolució política a partir dels eixos de buscar la millor representació ciutadana.

La complexitat del sistema electoral a què s'ha acostumat el ciutadà australià prové de la naturalesa federal del país. Els sis estats i els dos territoris lluiten per mantenir els seus sistemes electorals propis –i de retruc, sistemes de partits– a fi de resistir-se a la unificació centralista de la seva identitat política. Així doncs, es constata la flexibilitat de la realitat australiana amb la convivència de sistemes electorals en diferents nivells. Aquesta diversitat i sofisticació constant no han portat la ciutadania a una desinhibició de les regles democràtiques, sinó que s'han combinat amb una participació electoral obligada dels ciutadans que els implica directament amb el seu sistema polític.

Notes

1. COLOMER, Josep M. et alt.: "Glosario básico de sistemas electorales", *Zona Abierta*. Madrid, Editorial Pablo Iglesias, 2005, p. 356 i JAENSCH, Dean: *The Australian politics guide*. South Melbourne, Macmillan Education Australia, 1996, p. 214.
2. JAENSCH, Dean: *op. cit.*, 1996, p. 214.
3. AEC, Australian Electoral Commission: *Electoral pocket book*. Canberra, AEC, 1999, p. 8.
4. WRIGHT, J.F.H.: "An Electoral Basis for Responsible Government: The Australian Experience" a LIJPHART, A.; GROFMAN, B. (ed.): *Choosing and electoral system: issues and alternatives*. New York, Praeger, 1984, p. 128 i BENNETT, Scott: *Winning and losing. Australian national elections*. Carlton South, Melbourne University Press, 1996, p. 3.
5. SAWER, Marian: "Australia: replacing plurality rule with majority-preferential voting" a COLOMER, J.M. (ed.): *Handbook of electoral system choice*. Londres, Palgrave Macmillan, 2004, p. 479.
6. MALEY, Michael: "A short history of federal electoral reform in Australia" a AEC: *The people's say*. Canberra, AEC, 1994, p. 8.

7. YOUNG, Sally: *The persuaders. Inside the hidden machine of political advertising*. North Melbourne, Pluto Press Australia, 2004.
8. Commonwealth Electoral Act 1984 (CEA, Part II).
9. LAUNDY, Philip: *Parliaments in the modern world*. Hants, Dartmouth, cop. 1989, p.28.
10. BENNETT, Scott, *op. cit.*, p. 75.
11. JUPP, James: "The Defused Issues: Ethnic and Aboriginal Affairs" a McALLISTER, I.; WARHURST, J. (ed.): *Australia votes: the 1987 federal election*. Melbourne, Longman Cheshire, 1988, p. 163.
12. OECD, Organisation for Economic Co-operation and Development.
13. BENNETT, Scott: *ibidem*, p. 33.
14. VALLÈS, J.M.; BOSCH, A.: *Sistemas electorales y gobierno representativo*. Barcelona, Ariel, 1997, p. 217.
15. WRIGHT, J. F.H.; *op. cit.*, p. 129.
16. AEC: *op. cit.*, p. 13.
17. BOSCH, Agustí: *Guia del sistema electoral*. Bellaterra, Universitat Autònoma de Barcelona, 2004, p. 38.
18. LANG, Margot: "The big and the small" a AEC: *The people's say*. Canberra, AEC, 1994, p. 25.
19. YOUNG, Sally: *op. cit.*, p. 43.
20. HILL, Lisa: "On the Reasonableness of Compelling Citizens to 'Vote': the Australian Case", *Political Studies* 50 (1), p. 80-101.
21. YOUNG, Sally: *op. cit.*, p. 158.
22. JAENSCH i TEICHMANN: *op. cit.*, p. 41.
23. BENNETT, Scott: *op. cit.*, p. 44.
24. CRAIG, John: *Australian Politics: a source book*. Marrickville, NSW, Harcourt Brace & Company, 1993, p. 177.
25. AEC: *op. cit.*, p. 45.
26. MALEY, Michael: *op. cit.*, p. 8.
27. NOHLEN, Dieter: *Sistemas electorales del mundo*. Madrid, Centro de Estudios Constitucionales, 1981, p. 100.
28. FARRELL, David M.: *Electoral systems: a comparative introduction*. New York, Palgrave, 2001, p. 56.
29. BENNETT, Scott: *op. cit.*, p. 45.
30. WRIGHT, J.F.H.: *op. cit.*, p. 132-133.

31. BOSCH, Agustí: *op. cit.*, p. 106.
32. JAENSCH i TEICHMANN: *op. cit.*, p. 49.
33. BENNETT, Scott: *op. cit.*, p. 49-51.
34. CRAIG, J.: *op. cit.*, p. 117.
35. VALLÈS i BOSCH: *op. cit.*, p. 219.
36. BOSCH, Agustí: *op. cit.*, p. 96.
37. VALLÈS i BOSCH: *op. cit.*, p. 218.
38. LAUNDY, P.: *op. cit.*, p. 65.
39. RHODES, Glenn: "Amending the Constitution: the people's veto" a AEC: *The people's say*. Canberra, AEC, 1994, p. 51-56.
40. JAENSCH, Dean: *op. cit.*, 1996, p. 190-191.
41. WARD, Ian: "The Early Use of Radio for Political Communication in Australia and Canada: John Henry Austral, Mr Sage and the Man from Mars", *Australian Journal of Politics and History*. 45(3), 1999, p. 311-329.
42. YOUNG, Sally: *op. cit.*, 2004, p. 182.
43. CHARNOCK, D.: "National Uniformity, and State and Local Effects on Australian Voting: A Multilevel Approach", *Australian Journal of Political Science*, vol. 31, 1996, p. 51-65.
44. VALLÈS i BOSCH: *op. cit.*, p. 218.
45. JAENSCH i TEICHMANN: *op. cit.*, p. 50.

Bibliografia

- AEC, Australian Electoral Comission: *Electoral pocket book*. Canberra, AEC, 1999.
- BENNETT, Scott: *Winning and losing. Australian national elections*. Carlton South, Melbourne University Press, 1996.
- BOSCH, Agustí: *Guia del sistema electoral*. Col·lecció Materials, n. 151. Bellaterra, Universitat Autònoma de Barcelona, 2004.
- CHARNOCK, D.: "National Uniformity, and State and Local Effects on Australian Voting: A Multilevel Approach", *Australian Journal of Political Science*, vol. 31, 1996, p. 51-65.
- COLOMER, Josep M. et alt.: "Glosario básico de sistemas electorales" a MONTERO, J.R. (ed.): *Zona Abierta*, n. 110-111. Madrid, Editorial Pablo Iglesias, 2005, p. 349-359.

- CRAIG, John: *Australian Politics: a source book*. Marrickville, NSW, Harcourt Brace & Company, 1993.
- FARRELL, David M.: *Electoral systems: a comparative introduction*. New York, Palgrave, 2001.
- HILL, Lisa: "On the Reasonableness of Compelling Citizens to 'Vote': the Australian Case", *Political Studies* 50 (1), p. 80-101.
- HUGHES, Colin: "Australia and electoral reform" a AEC: *The people's say*. Canberra, AEC, 1994, p. 10-13.
- JAENSCH, Dean: *Power politics: Australia's party system*. St. Leonards, Allen & Unwin Pty. Ltd., 1994.
- JAENSCH, Dean: *The Australian politics guide*. South Melbourne, Macmillan Education Australia, 1996.
- JAENSCH, D.; TEICHMANN, M.: *Australian politics and foreign policy*. Melbourne, Longman Cheshire, 1987.
- JUPP, James: "The Defused Issues: Ethnic and Aboriginal Affairs" a McALLISTER, I.; WARHURST, J. (ed.): *Australia votes: the 1987 federal election*. Melbourne, Longman Cheshire, 1988.
- LANG, Margot: "The big and the small" a AEC: *The people's say*. Canberra, AEC, 1994, p. 25-28.
- LAUNDY, Philip: *Parliaments in the modern world*. Hants, Dartmouth, cop. 1989.
- MALEY, Michael: "A short history of federal electoral reform in Australia" a AEC: *The people's say*. Canberra, AEC, 1994, p. 8-9.
- NOHLEN, Dieter: *Sistemas electorales del mundo*. Madrid, Centro de Estudios Constitucionales, 1981.
- RHODES, Glenn: "Amending the Constitution: the people's veto" a AEC: *The people's say*. Canberra, AEC, 1994, p. 51-56.
- SAWER, Marian: "Australia: replacing plurality rule with majority-preferential voting" a COLOMER, J.M. (ed.): *Handbook of electoral system choice*. Londres, Palgrave Macmillan, 2004.
- VALLÈS, J.M.; BOSCH, A.: *Sistemas electorales y gobierno representativo*. Barcelona: Ariel, 1997.
- WARD, Ian: "The Early Use of Radio for Political Communication in Australia and Canada: John Henry Austral, Mr Sage and the Man from Mars", *Australian Journal of Politics and History*, 45(3), 1999, p. 311-329.
- WRIGHT, J.F.H.: "An Electoral Basis for Responsible Government: The Australian Experience" a LIJPHART, A.; GROFMAN, B. (ed.): *Choosing and electoral system: issues and alternatives*. New York, Praeger, 1984.
- YOUNG, Sally: "A Century of political communication in Australia, 1901-2001" en

Journal of Australian Studies, vol. 78, 2003, p. 97-110.

YOUNG, Sally: *The persuaders. Inside the hidden machine of political advertising.*
North Melbourne, Pluto Press Australia, 2004.